

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

מח.

עין משפט
נר מצוה

ואין דינר זהב קונה טלית. דלגבי פירות היו להצדק טבעה:
(א) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העמידה לצדק על החסור: כן הלכה.
שאין בית דין יכולין לעכב צדוק: אין רוח חכמים נוחה הימנו.
אין נחת רוח לחכמי ישראל בצמיעו של זה אין דעתם נוחה
עליהם הימנו על ידו: אנו אין לנו.
קללה אחרת אלא אינו הגון צניני
חכמים: קאי בצאל. משום דברים
שבאו על כך לכלל מעשה אבל מעות
לא קנו מדאורייתא. ונפקא מינה
לענין איסורא כגון אם קידש צדק את
האשה לר' יוחנן הוה קדושו דמדאורייתא
קנייה וידידה הוא לריש לקיש לא
הוה קדושין: מסייע לר' לר' דמדאורייתא
נמי לא קנו מעות להדיטו: פשוטם
די. הלאה ואמר רב חסדא כגון
שיחד לו הלוה כלי עליה דהוה דומיא
דפקדון דלילו כפר בהלוואה גרידתא
לא מיחייב קרבן שצוה הוליל וניתנה
להוצאה: עשק. שכן שכי: שיחד לו כלי
לעשק. ואי לא לא מיחייב אכפירת שכן
שכי קרבן שצוה ללא מיחד ליה
באפי פנשיה כפקדון וגול ואצידה: וכי
אחדריה קרא. להישבן לאחר שהודה
כי יחטא ואשם: לאו משום דמחוסר
משיכה. אמתו כלי ולא קנאו מלוה: מעושק
להדריה קרא. מכיון דלאחדריה
קרא לעושק דמחוסר נמי משיכה לא
אצטריך ללאחדריה תשומת יד דמעושק
נילף ליה: הך צמאי עסקינו. עושק
להדריה קרא משמעו שצנעו שכי
לכלי ממנו וחזר והפקידו אללו: אי
כפי. דמאי דלאחד קרא מוקמת
והודה לו ויחד לו כלי
להיפיר. ממנו השק
עשקו ומדחויין דאחר
רחמנא להשיב הגול
העשק והפקדון שגבר
והשיב את הגולה אשר לו
וגר' ותשומת יד לא אהר
רחמנא לאהדורי. ש"מ
דמאי דלא משך ליה
להווא כלי לא קנאו
ולפיכך לא חיובתה הוה
להחזירי למלוה. והוי
וממאי דלמא לעולם אפי'
דלא משך קנה ויכין
שהעשק והתשומת יד שיחד
יחד לו כלי מה הוה
להחזיר העשק והוא אין
קרבן וכי דדר צבייה קרא דומיא
דפקדון צבייה שצנעו הימנו וחזר
והפקידו אללו: נתנה. לפירוט של
הקדש צנוג: לזמן. שזכר שירחלנו
צבית המרחץ: מעל. ואפי' שעדיין
לא רחן: ואמר רב גריסין: דוקא
בלן. קתני דמעל הנותן משום
דשכירות גמורה היא צנתינת
הפירוט ואין יכול לחזור צו שאין
כלל מה למשוך אבל אם נתנה על דבר
שיש בה מה למשוך הימנו לא מעל
עד דמשך: הא צני למשוך.
האי שוכר התספורת דכלל מידי דאית

(א) [מוסף פ"ג] לקמן מט.
[ע"ש דף ע"ג.] (ב) מעשה
ג. ה. א. [ע"ש ל"ג.] (ד) [חולין
פ"ג.]

הגהות הב"ח
(א) רש"י ד"ה מכל מקום.
י"ב ע"ל פרק אחיה נשך
דף ע"ד:

גליון הש"ס

גם אמר רבא בר בר
וחתני: כעין זה אנו צניני
דף מה ע"ל: שם חזרו
והפיקדו. עין לקמן דף
נד ע"ל מוס' ד"ה מוס' ד'
חומש: תוס' ד"ה תשומת
ו' ובי' דלא מוקי לה הס'
בניטין דף מה ע"ל:
ד"ה הוא ובי' י"ל דיעול
דוקא. הלוי מהלקסן כן
לקמן דף ע"ג א' וע"ל:
ד"ה נתנה ובי' היינו
לכאורה. עין גיטין דף
מה ע"ל מוס' ד"ה א':

רבינו חננאל

אמר רבא קרא ומתווא
מסייעא לריש לקיש קרא
דכתיב ויבשן בעמיתו
בפקדון או בתשומת יד
כגון אדם שנושה בחבירו
מנה ויחד לו כלי להיפיר
ממנו הלוואתו ולא מוסר
המלוה. בגול כמעשה או
עשק את עמיתו וחדר
והודה לו ויחד לו כלי
להיפיר. ממנו השק
עשקו ומדחויין דאחר
רחמנא להשיב הגול
העשק והפקדון שגבר
והשיב את הגולה אשר לו
וגר' ותשומת יד לא אהר
רחמנא לאהדורי. ש"מ
דמאי דלא משך ליה
להווא כלי לא קנאו
ולפיכך לא חיובתה הוה
להחזירי למלוה. והוי
וממאי דלמא לעולם אפי'
דלא משך קנה ויכין
שהעשק והתשומת יד שיחד
יחד לו כלי מה הוה
להחזיר העשק והוא אין
קרבן וכי דדר צבייה קרא דומיא
דפקדון צבייה שצנעו הימנו וחזר
והפקידו אללו: נתנה. לפירוט של
הקדש צנוג: לזמן. שזכר שירחלנו
צבית המרחץ: מעל. ואפי' שעדיין
לא רחן: ואמר רב גריסין: דוקא
בלן. קתני דמעל הנותן משום
דשכירות גמורה היא צנתינת
הפירוט ואין יכול לחזור צו שאין
כלל מה למשוך אבל אם נתנה על דבר
שיש בה מה למשוך הימנו לא מעל
עד דמשך: הא צני למשוך.
האי שוכר התספורת דכלל מידי דאית
ציה מה למשוך לא קני עד דמשך: נכרי.
לא שייך ציה דין משיכה
דמיד עמיתך כתיב (ויקרא ה.) קשיין אהדי. ספר אספר: וכן אמר
רב נחמן. כר' יוחנן: וצדקה לוי צמתיסיה. הגיהה והוספה בתוספתא
שקדרי וסנה צה: נתנה לפשוטן מעל. סטיון חמוי גדול ומוכר פירות
הרבה לחמוסי עניים ונותנין לו המעות על די על ידי שבהם מוכרים
ובתמלתא הקנייה נותנין ערבון דמיס מועטין על הכל: מעל.
אפי' דלא משך כל הפירות שהרי הרבה פוסק עמו צבת אחת:
אלא

אמר ר' שמעון אפי' שאמר. לא גריסין ר' שמעון צן אלעזר
דצפרק אחיה נשך (לקמן דף ע"ד): מוכח דהיינו ר' שמעון
צן יוחאי: ואמר רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה
הימנו. ואם תאמר מאי קמ"ל צבא צבתייתא נמי הכי קתני החסור
צו אין רוח חכמים נוחה הימנו וי"ל
לאשמעינן דאין רוח חכמים נוחה
הימנו לכו היינו מי שפרע דקמני
צרישא: דברים ואיבא בהדיהו
מעות קאי באבא. ואם תאמר ודקארי
לה מאי קארי לה וי"ל דהך צרייתא
ר' שמעון היא דכפר מעות קונות
אפילו לריש לקיש ולכן לדידה כי
איכא מעות קאי בצאל והמקשה
דמנה לריש לקיש דאין מעות קונות
לרצון לדברים צלל מעות לר' שמעון:
תשומת יד לא אהדריה קרא.
הכי נמי לא היה צריך
להחזיר עושק וצביל שום דרשה
אהדריה ור"מ צפ' נערה שנתפומה

(ב) רבי שמעון אומר אפי' על פי שאמרו טלית
קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית
מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע
מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה
ומאנשי סדום ועמורה ומוצרים בים הוא
עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו
והנושא ונותן בדברים לא קנה והחזור בו
אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו
אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו
דברים ואיבא בהדיהו מעות קאי באבא
דברים וליבא בהדיהו מעות לא קאי באבא
אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש
לקיש קרא דכתיב ויבשן בעמיתו בפקדון
או בתשומת יד או בגול או עשק את עמיתו
תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו
כלי להלוואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד
לו כלי לעשקו וכי אהדריה קרא כתיב והיה
כי יחטא ואשם והשיב את הגולה אשר גול
או את העושק אשר עשק את הפקדון
אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד לא
אהדריה מאי מעמא לאו משום דמחוסר
משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא
מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן
כגון שנטלו ממנו והחזרו והפקידו אצלו היינו
פקדון תרי גונו פקדון אי הכי תשומת יד נמי
ליהדריה ולוקמיה כגון שנטלו הימנו וחזר
והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא
ולא סייעתא השתא דלא אהדריה קרא
מסייע ליה ותשומת יד לא אהדריה קרא
והתניא אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור
למעלה למטה דכתיב או מכל אשר ישבע
עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר
אבהו אמר רב לרבות תשומת יד להישבון
בהדיא מיהא לא אהדריה קרא מתניתא מנלן
דרתניא ונתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא
בלן הוא דלא מחוסר משיכה אבל מידי
אחריתא דמחוסר משיכה לא מעל עד דמשך
והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי
למושך תספורת והכא במאי עסקינן בספר
נכרי דלאו בר משיכה הוא תניא נמי הכי
נתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות
לא מעל עד דמשך קשיין אהדרי אלא לאו
ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ
וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות
ובדקה לוי במתניתיה ואשבת נתנה לסיטון מעל
אלא

שראל דנכרי לא שייך מעילה: והא בעי למושך תספורת.
מכאן אומר ר"מ דהספר שהשכיר עצמו אם משכו ממנו קולומס
או תער שלו אין יכולין שז לצבור בהם ואם תאמר מ"ש מפועל
דיכול לחזור צו וי"ל לומר דפועל דוקא דכתיב ציה בעדי והא
עבדים לעבדים יכול לחזור צו ולא קפלי: בספר נכרי. ה"מ
לשנוי הא מני ר"ש היא דכנסמוך: נתנה לסיטון מעל. ואם תאמר
ולוקמה ציטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לה דהיינו
יון ושמן דתמן צפרק הספיה (צ"ג דף פח.) הסיטון מקנה מדותיו
שראל דנכרי לא שייך מעילה: והא בעי למושך תספורת.
מכאן אומר ר"מ דהספר שהשכיר עצמו אם משכו ממנו קולומס
או תער שלו אין יכולין שז לצבור בהם ואם תאמר מ"ש מפועל
דיכול לחזור צו וי"ל לומר דפועל דוקא דכתיב ציה בעדי והא
עבדים לעבדים יכול לחזור צו ולא קפלי: בספר נכרי. ה"מ
לשנוי הא מני ר"ש היא דכנסמוך: נתנה לסיטון מעל. ואם תאמר
ולוקמה ציטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לה דהיינו
יון ושמן דתמן צפרק הספיה (צ"ג דף פח.) הסיטון מקנה מדותיו

למ א מיי פ"ח מהל'
מיהה הל' א סג
עשין פ"ח פ"ח ח"מ ס'
רד ספיק א'
ב מ מיי ע"ה הל' א
ופ"ח ע"ה ס הל' ח סג
ש ט"ש ח"מ ס' קפט:
ב א מיי ע"ה הל' א
ח ועי' ע"ה סג ס'
ט"ש ח"מ ס' רד ספיק
ז [וספיק יא דצה"ה]:
מב ד מיי פ"ח מהל'
מעילה הל' ט:
מג ה ר מיי ע"ה י:
מד ז מיי ע"ה ט:

תורה אור השלם

1 נבשי החטא ובעלה
מעל ביהודה ויבשן
בפנימיתו בפקדון או
בתשומת יד או בגול או
עשק את עמיתו:
2 ויהי כי יקנא ואשם
והשיב את הגולה אשר
גול או את העושק אשר
עשק או את הפקדון
אשר הפקד אתו או את
האבדה אשר מקנא:
3 או מכל אשר ישבע
עליו לשקר ויחטא אתו
בראשו ויחטא אתו יס'
עליו לשקר הוא לו
יתגבן ביום אשמתו:
4 ויקרא ה כד
5 ויקרא ה כד

רבינו חננאל (תמשך)

מיהו לא אהדריה קרא
בהדיא כלומר כפי כמו
הגול והפקדון לא אהר
ביה רחמנא השב
התשומת יד. ומתניתא דתמן
בפ' הנתנה שזח פירוט מן
הקדש וכו' נתנה (ללכן)
[בלבן] אפי' שלא רחן
מעל שהווא אמר לו הרי
המרחץ לפניך היכנס
ורחון ואמר רב בלן דוקא
לא בעי למשך דלאו בר
משיכה הוא. אבל מידי
דבר משיכה הוא לא מעל
עד דמשך ויחד ויחד
נתנה לספר מעל הוא ספר
בעי למשך תספורת.
ואוקימנא בספר נכרי
נכרי ליתיה ברינא דלא
קני אלא בהדיא משיכה.
אמר רב נחמן בר ביצחק
דבר תורה מעות קונות
ובדקה לוי במתניתיה
[ואשבת] נתנה לסיטון
מעל ואפי' דלא משך
פירותיו לא תימא הכי
אי משך צריכא למימר
רמב"ל והוא הוציא
אלא כיון שנתנה למוכר
התבואה מיד מעל קשיא
לריש לקיש. ומשני אמי
ר' שמעון היה ונא דאמרי
דלא כר' שמעון. שמעון
מה דתני ר' שמעון טלית
קונה דינר זהב ואין דינר
זהב קונה טלית דהתא
טיבטא הוא. אליבא דמאן
דסבר דהבא טיבטא הוי
קנתי לה ואין להכר כר'
מתניתין דתמן הוהב קונה
את חספא אלמא דהבא
פריה הוי ומקני בחליפין
בלא אבד קרקע בין במתנה
בין כל משא ומתן ובין
הלכתה זה פירוש הגאון
ז"ל.

(א) חול' י"א נכרי ליתא צבייה
דמעשה ואלא חול' צבייה
קנייה.